

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia

**Kariérové poradenství ve středním odborném
vzdělávání**

Bakalářská práce

Autor: **Zdeněk Müller**

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Jirsáková, Ph.D.

2022

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Institut vzdělávání a poradenství

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zdeněk Müller

Specializace v pedagogice
Učitelství praktického vyučování

Název práce

Kariérové poradenství ve středním odborném vzdělávání

Název anglicky

Career Guidance and Counselling at Secondary Vocational Education

Cíle práce

Cílem práce je zjistit současný stav kariérového poradenství na vybrané střední odborné škole v Žatci. Na základě kvalitativního a kvantitativního šetření budou zjištěny potřeby školy i žáků z pohledu kariérového poradenství a budou navrženy možné inovace v implementaci kariérového poradenství do výuky pro vybranou střední odbornou školu.

Metodika

Nejprve bude provedena rešerše literatury zabývající se problematikou kariérového poradenství. V praktické části bude provedeno jak kvalitativní, tak kvantitativní šetření – bude proveden rozhovor s vedením školy a výchovným poradcem a následně dotazníkové šetření mezi žáky 3. a 4. ročníků vybraných oborů, na jejichž základě budou navrženy možné inovace v implementaci průřezového tématu Člověk a svět práce.

Doporučený rozsah práce

dle pravidel pro psaní bakalářských prací

Klíčová slova

kariérové poradenství, střední odborná škola, kariéra, člověk a svět práce, žák

Doporučené zdroje informací

EVANGELU, J. E. – NEUBAUER, J. *Testy pro personální práci : jak je správně vytvářet a používat*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5056-9.

KNOTOVÁ, D. *Školní poradenství*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4502-2.

NEWPORT, C. Tak dobří, že vás nepřehlédnou: vášně je na nic, práci snů získáte díky dovednostem. Přeložil Jan ŠIMRAL. Brno: Jan Melvil Publishing, 2018. ISBN 978-80-7555-046-0.

PÝCHOVÁ, S. – KOŠŤÁLOVÁ, H. – DRAHOŇOVSKÁ, P. – MADZIOVÁ, D. *Kariérové poradenství na každý pád*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-604-7

SVOBODOVÁ, D. *Profesní poradenství : vybrané kapitoly*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5092-7.

VENDEL, Š. *Kariéerní poradenství*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1731-9.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – IVP

Vedoucí práce

PhDr. Jitka Jirsáková, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia

Elektronicky schváleno dne 29. 5. 2021

PhDr. Lucie Smékalová, Ph.D. et Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 30. 5. 2021

Ing. Karel Němejc, Ph.D.

Pověřený ředitel

V Praze dne 07. 03. 2022

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Kariérové poradenství ve středním odborném vzdělávání

vypracoval samostatně a citoval jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použil a které jsem rovněž uvedl na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědom, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědom, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V Praze dne

.....
(podpis autora práce)

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych poděkoval PhDr. Jitce Jirsákové, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce a za její rady při jejím zpracování. Dále bych rád poděkoval řediteli Mgr. Jiřímu Karasovi za ochotu podělit se o zkušenosti s kariérovým poradenstvím a všem žákům OA a SOŠZE v Žatci, studijních oborů Obchodní akademie a Agropodnikání, a také učebního oboru Elektromechanik pro zařízení a přístroje za spolupráci na praktické části.

Abstrakt

Cílem bakalářské práce s názvem „Kariérové poradenství ve středním odborném vzdělávání“ bylo zjistit současný stav kariérového poradenství na Obchodní akademii a Střední odborné škole zemědělské a ekologické v Žatci.

Teoretická část práce popisuje a definuje základní pojmy, jako je poradenství, kariérové poradenství, kariérová zralost, kariérové rozhodování, kariérové informace, profesní orientace a kariérová orientace dle Národní soustavy povolání a Národní soustavy kvalifikací, charakteristiky adolescence, kariérového poradenství ve vzdělávání, formy a metody kariérového poradenství ve škole, včetně charakteristiky cílové skupiny. Tyto definice se opírají o dostupnou literaturu v tištěné i elektronické podobě.

V praktické části práce je popsána charakteristika vybrané střední odborné školy, včetně popisu studijních a učebních programů, které daná škola nabízí. Bylo provedeno kvantitativní šetření mezi žáky třetích a čtvrtých ročníků středního vzdělávání a třetích ročníků učňovského vzdělávání. Kvalitativní šetření proběhlo s kariérovým poradcem a panem ředitelem v jedné osobě. Na základě obou šetření byly doporučeny návrhy na zařazení kariérového poradenství do výuky a vytvoření samostatné funkce kariérového poradce na škole.

Klíčová slova

kariérové poradenství, střední odborná škola, kariéra, člověk a svět práce, žák

Abstract

The aim of the bachelor thesis entitled "Career counselling in secondary vocational education" was to find out the current state of career counselling at the Business Academy and the Secondary Vocational School of Agriculture and Ecology in Žatec.

The theoretical part of the thesis describes and defines basic concepts such as counselling, career counselling, career maturity, career decision-making, career information, career orientation and career orientation according to the National System of Occupations and the National System of Qualifications, characteristics of adolescence, career counselling in education, forms and methods of career counselling in school, including the characteristics of the target group. These definitions are based on the available literature in the print and electronic form.

In the practical part of the thesis, the characteristics of the selected secondary vocational school are described, including the description of the study and learning programmes offered by the school. A quantitative survey was conducted among the third and the fourth year secondary education students and the third year apprentices. The qualitative survey was carried out with the careers adviser and the headmaster as one person. On the basis of both surveys, suggestions were recommended for the inclusion of career guidance in the curriculum and the creation of a separate career guidance function in the school.

Keywords

career counselling, secondary vocational school, career, man and the world of Work, pupil

OBSAH

ÚVOD.....	10
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 Cíl a metodika.....	11
2 Základní pojmy.....	12
2.1 Poradenství.....	12
2.2 Kariérové poradenství	12
2.3 Kariérová zralost	13
2.4 Kariérové rozhodování	14
2.5 Kariérové informace.....	15
2.6 Profesní orientace.....	16
2.7 Kariérová výchova	16
3 Charakteristika adolescence.....	18
3.1 Definice adolescence.....	18
3.2 Období adolescence	18
3.3 Konkrétní vzdělávací opatření	20
4 Kariérové poradenství ve vzdělávání.....	21
4.1 Rámcový vzdělávací program.....	21
4.2 Školní vzdělávací program.....	22
4.3 Průřezové téma „Člověk a svět práce“	22
4.4 Školní poradenské pracoviště.....	23
4.5 Další aktivity a spolupráce školy	25
5 Formy a metody kariérového poradenství ve škole	27
5.1 Formy kariérového poradenství	27
5.2 Výchovný poradce	28

5.3	Školní kariérový poradce	28
5.3.1	Úkoly kariérového poradce ve škole	28
5.3.2	Portfolio žáka	29
PRAKTICKÁ ČÁST		31
6	Charakteristika střední školy	31
1)	Obor – Obchodní akademie	31
6.1	Obor – Ekonomické lyceum	32
6.2	Obor – Sociální činnost	32
6.3	Obor – Agropodnikání	33
6.4	Obor – Elektromechanik pro zařízení a přístroje	33
7	Metodika	34
7.1	Vyhodnocení rozhovoru	35
7.2	Dotazníkové šetření	36
7.3	Vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření	37
7.4	Vyhodnocení výzkumných otázek	44
7.5	Vlastní doporučení	44
ZÁVĚR		46
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ		47
SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ		50
SEZNAM PŘÍLOH		51
PŘÍLOHA Č. 1		
PŘÍLOHA Č. 2		

ÚVOD

V rámci vzdělávání a kariérového poradenství ve školách je důležité, aby na nich působil pedagog, který by pomáhal žákům s kariérovým růstem. Obzvláště žáci středních odborných škol by měli mít snahu najít si vhodné zaměstnání dle svých oborů a využít tak své dosavadní znalosti a zkušenosti. Zde je nutné, aby měl každý absolvent možnost se rozhodovat na základě dostatku informací a zkušeností. Právě kariérové poradenství na středních odborných školách je jednou z možností, jak žákům zajistit dostatečný teoretický i praktický základ pro rozhodování. Volba kariérového růstu by měla být kompromisem mezi zájmy, přáním absolventa a požadavku trhu práce. Touto problematikou se také zabývá Strategie vzdělávací politiky České republiky nebo Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015-2020 (MŠMT a, 2015-2020).

V teoretické části jsou definovány základní pojmy kariérového poradenství, a jak probíhá kariérové poradenství na středních odborných školách. V této části je také popsána charakteristika adolescence a kariérové poradenství ve vzdělávání. Jsou zde uvedeny formy a metody kariérového poradenství ve škole a vytvořené portfolio žáka.

Praktická část práce je rozdělena na kvalitativní a kvantitativní šetření. Kvalitativní šetření bylo formou rozhovoru s ředitelem střední odborné školy a zároveň kariérovým poradcem na škole. Kvantitativní šetření bylo provedeno rozesláním dotazníku žákům třetích a čtvrtých ročníků střední odborné školy oboru Obchodní akademie a Agropodnikání, a také žákům třetích ročníků učňovského oboru Elektromechanik pro zařízení a přístroje. Cílem bakalářské práce je analýza kariérového poradenství na Obchodní akademii a Střední odborné škole zemědělské a ekologické v Žatci, s následným návrhem začlenění kariérového poradenství do výuky na dané škole.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Cíl a metodika

Cílem práce bylo zjistit současný stav kariérového poradenství na vybrané střední odborné škole v Žatci. Na základě kvalitativního a kvantitativního šetření byly zjištěny potřeby školy i žáků z pohledu kariérového poradenství a navrženy možné inovace v implementaci kariérového poradenství do výuky pro vybranou střední odbornou školu.

Nejprve byla provedena rešerše literatury zabývající se problematikou kariérového poradenství. V praktické části bylo provedeno jak kvalitativní, tak kvantitativní šetření – proveden rozhovor s ředitelem školy, výchovným poradcem a kariérovým poradcem v jedné osobě, následně dotazníkové šetření mezi žáky třetích a čtvrtých ročníků vybraných oborů, na jejichž základě byly navrženy možné inovace v implementaci průřezového tématu Člověk a svět práce.

2 Základní pojmy

2.1 Poradenství

Poradenství je nově vzniklý obor, který rychle expanduje. Začal se rozvíjet v 19. století jako důsledek rostoucí industrializace. V průběhu 20. století se začaly zakládat první poradny a v roce 1919 vznikl Pedagogický ústav J. A. Komenského (Hartl, Hartlová, s. 420).

Poradenství dnes poskytuje lidem pomoc tak, aby byli schopni plánovat a řídit svůj vlastní život s větší samostatností a kompetencí. Jednotlivci nyní musí převzít větší odpovědnost za svůj kariérový vývoj, včetně toho, že se učí novým dovednostem a vědomostem. Jistota v práci dnes stále více spočívá nejen v oddanosti jednomu zaměstnavateli, ale v zaměstnatelnosti. Ve zlepšování dovedností a v reputaci, což jsou vlastnosti pracovníka, které lze rovněž investovat do nových příležitostí, jakmile se naskytnou (Vendel, 2008, s. 12).

V minulosti se zaměstnanec ve svém pracovním vývoji snažil o uspořádaný pracovní postup v dané hierarchii v rámci organizace nebo profese. Nové pojetí kariéry spočívá v celoživotním zdokonalování jednotlivce a v postupu v učení a v práci. To však vyžaduje podporu. Součástí této podpory je kariérové poradenství. Není to pouze jednorázová pomoc mladým lidem vstupujícím na trh práce. Dnes už jedinec nemůže počítat s tím, že kvalifikace, kterou získá ve škole, bude jeho celoživotním zdrojem obživy. Kariérové poradenství je proto poradenstvím celoživotním. Místo pomoci lidem při výběru povolání jednou provždy vede klienty k tomu, aby si budovali svou kariéru prostřednictvím řady rozhodnutí v průběhu celého života (Vendel, 2008, s. 13).

2.2 Kariérové poradenství

Kariérové poradenství má svůj význam a v určité podobě se s ním během života setká každý. „Kariérové poradenství je systém poradenských služeb, jejichž cílem je pomoci jednotlivci při volbě vzdělávání, profesní přípravy i volby povolání a celkové péče o profesní růst, a to v jakémkoli věku“ (Průcha, Walterová a Mareš, 2013, s. 222-223). Profesní poradenství by se v dnešní době nemělo zaměřovat pouze na jednorázovou pomoc na konci školy. Vzhledem k tomu, že v dnešní době průměrný jedinec změní

své zaměstnání šestkrát až sedmkrát, mělo by se toto poradenství stát součástí celého pracovního života. V lepším případě, by ho měli zajišťovat samotní zaměstnavatelé (Vendel, 2008, s. 16).

Knotová a kol. (2014, s. 10) uvádí, že kariérové poradenství je nyní velmi žádané, i když legislativně není ve školských poradenských službách dostatečně ukotveno. Je charakterizováno jako „komplementární článek komplexního systému podpory mládeže při vstupu do světa vzdělávání a práce. Je třeba říci, že cílem poradenství ve školství by nemělo být nahrazování nebo suplování již institucionalizovaných služeb (tj. především těch fungujících v rezortu zaměstnanosti). Naopak – školský poradenský systém by měl vytvářet podmínky pro budování a rozvoj funkčních vazeb s těmito poradenskými složkami“ (MŠMT b, 2020). Pojem kariérové poradenství se postupně prosadil v posledních deseti letech. Freibergová (2005, s. 68) jej vymezuje jako „systém poradenských služeb, jejichž cílem je pomáhat jednotlivcům jakéhokoli věku při rozhodování v otázkách vzdělávání, profesní přípravy, volby zaměstnání a při rozvoji kariéry v kterékoli fázi života“. V různých jeho vymezeních je zdůrazňováno komplexní pojetí poradenské péče, nejen podávání informací, ale i rozvoj kompetencí klientů. Kariérové poradenství nabízí spektrum služeb často označovaných jako poradenství pro volbu povolání, poradenství pro podporu profesní orientace apod., vstupuje do oblasti kariérového rozvoje a plánování. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) charakterizuje kariérové poradenství jako „služby zaměřené na pomoc jedincům v každém věku a fázi jejich života při rozhodování v oblasti školního vzdělávání, celoživotního vzdělávání i zaměstnání a při rozvoji kariéry“ (Career Guidance, 2004, s. 19).

2.3 Kariérová zralost

Vendel (2008, s. 21) charakterizuje kariérovou zralost jako centrální pojem přístupu k volbě povolání. Zahrnuje poznání úrovně jedince při plnění vývojových úloh, které se týkají volby povolání. Ukazuje na připravenost jedince uskutečňovat informované, věku přiměřené kariérové rozhodnutí a vypořádat se s kariérovými vývojovými úlohami. Definice kariérové zralosti zahrnují schopnosti jedince realizovat vhodné kariérové volby, včetně uvědomění si toho, co je třeba pro kariérové rozhodnutí učinit, a rovněž stupně, v jakém jsou volby realistické a stabilní (Levinson a kol., 1998,

s. 154). Critesův (1971, s. 221) model kariérové zralosti poukázal na obsah afektivní a kognitivní dimenze. Kognitivní dimenze se týká způsobilosti k rozhodování, afektivní dimenze zahrnuje postoje k procesu kariérového rozhodování.

Podle Hlad'a (2014, s. 213) se v kariérové zralosti promítá genderová nevyváženost a to, že dívky vykazují vyšší kariérní zralost než chlapci. Pro dobrou volbu povolání je potřebné, aby žák našel soulad mezi několika faktory. Je žádoucí, aby dosáhl určitého stupně sebepoznání. Je žádoucí vyváženost mezi zájmy, vlastnostmi, schopnostmi a zdravotním stavem, stejně tak jako mezi pracovními činnostmi, prostředky, prostředím a jejich vlivy. S tímto poznáním může pomoci odborník, kterým je kariérový poradce.

2.4 Kariérové rozhodování

Žáci se někdy necítí připraveni za zásadní rozhodování o budoucnosti. Při uvažování o svém budoucím kariérovém směřování využívají mnoho dalších informačních zdrojů, ale největší váhu přisuzují informacím od svých rodičů. Žáci často uvádějí právě rodiče jako osoby s velkým vlivem na jejich kariérové rozhodování. To má své výhody, ale učitelé upozorňují, že rodičovský vliv mladým lidem brání v osobním kariérovém rozhodování. Vliv rodičů je popsán v odborné literatuře, ale jak podotýká Oomen (2018, s. 112), rodiče si dosahu své role a svého působení nemusí vždy uvědomovat. Vzhledem k tomu, jak velký vliv mají na žáky jejich rodiče, měly by školy zaměřit své informační programy i na ně a pomoci jim, aby svůj vliv mohli využít co nejvhodněji (EKSCR, 2021).

Žáci získávají informace o kariérových možnostech hlavně z internetu, získávají představu o pracovní náplni jednotlivých profesí, o přijímacích kritériích nebo kvalifikacích. Na žáky ale také působí influenceři na sociálních sítích a ti je mohou různými způsoby ovlivňovat nebo motivovat. Žáci si vybírají jednotlivce, kteří jim slouží jako vzory. Oceňují školní kariérové programy, které jim zprostředkují kontakt s reálným světem práce. Začínají uvažovat o svém budoucím kariérovém směřování již od svých 12 let. Pro školy to znamená, že by měly prosazovat programy kariérového poradenství pro všechny žáky, nejen pro vybrané cílové skupiny, tak aby všichni získali přístup k informacím a k podpoře, kterou potřebují. Zároveň je třeba žáky na

příslušné aktivity pořádané školami dobře připravit, tak aby si ze setkání se zástupci různých profesí nebo z návštěvy veletrhů práce odnesli maximální množství potřebných informací (EKSCR, 2021).

2.5 Kariérové informace

Poskytování kariérových informací nabývá na důležitosti v souvislosti se zvětšujícím se množstvím informací i v důsledku rychlého zastarávání informací. V souvislosti s rozšiřováním vzdělávacích příležitostí a diverzifikací vzdělávacích cest nebo v důsledku změn na trhu práce a v možnostech pracovního uplatnění. Za kariérové informace jsou považovány informace, jež jedinci potřebují k plánování, získávání a udržení si zaměstnání a k aktuálnímu rozhodování, jako je volba profesní a vzdělávací dráhy, volba povolání, nástup do prvního zaměstnání, změna zaměstnání či návrat do pracovního procesu. (Úlovcová, 2009, s. 89)

Kariérové informace se týkají:

- Vzdělávacích příležitostí včetně informací o poskytovatelích vzdělávání.
- Trhu práce a současných i prognózovaných trendů vývoje trhu práce.
- Charakteristik povolání včetně modelů profesního růstu v jednotlivých povoláních.
- Pravidel a podmínek zaměstnávání uchazečů o zaměstnání, tj. pracovního práva, podmínek zaměstnávání v zahraničí, práv a povinností uchazečů o zaměstnání evidovaných na úřadech práce.
- Volných pracovních míst, studijních pobytů, odborných stáží, brigád.
- Podpůrných služeb, tj. podmínek využití různých nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, možností využití finančních příspěvků či stipendií nebo přímo nabídky služeb kariérového poradenství (Úlovcová, 2009, s. 89).

Poskytování kariérových informací zahrnuje zpřístupňování kariérových informací „pomocí sběru, systematizace těchto informací a zajištěním jejich dostupnosti tehdy a tam, kde je lidé potřebují“ (Hansen, 2007, s. 254), a vlastní informování klienta. V souvislosti s poskytováním informací považujeme za důležité připomenout, že poskytování informací samo o sobě nic nevypovídá o tom, jak žáci dokážou informace využít v procesu svého rozhodování (Grubb, 2003, s. 213).

Výchovní poradci nebo učitelé vzdělávací oblasti Člověk a svět práce obvykle kariérové informace třídí, šíří, zpřístupňují a předávají je žákům podle jejich aktuálních potřeb. Informace jsou žákům poskytovány v konkrétních vyučovacích předmětech, ale též prostřednictvím informačních materiálů na nástěnkách, pořádáním exkurzí, besed a veletrhů. Některé školy dokonce zveřejňují informace o dostupných internetových zdrojích pro volbu další vzdělávací a profesní dráhy na vlastních webových stránkách a výchovní poradci učí žáky v rámci poradenských aktivit s těmito zdroji pracovat (Friedmann a Lazarová, 2011, s. 141; Hlad' o a Drahoňovská, 2012, s. 78).

2.6 Profesionální orientace

Je jednou ze služeb, které poskytuje výchovné poradenství pro žáky základních a středních škol. Hlavním cílem je ujasnit žákům profesní směr, nebo ho nasměřovat k dobře zvolenému studijnímu oboru, podle jeho dispozic a osobnostních předpokladů. Realizuje se buď přímo na školách, kde působí výchovný poradce, nebo ve specializovaných výchovných poradenských odborných zařízeních (Průcha a kol, 2009, s. 222).

Pojem má základ ve světě práce a je odvozen od slova profese. Profesionální orientace však nerozlišuje poradenství od výchovného vzdělávání, a tak se v textu používá více termín kariérové poradenství (Hlad' o, 2012, s. 12).

2.7 Kariérová výchova

Kariérová výchova přímo souvisí se světem práce a realizuje se v ní průřezové téma Člověk a svět práce. Podle Vendela je kariérová výchova „Dlouhodobý proces usměrňování kariérového vývoje celých populačních ročníků, který probíhá v rámci všeobecné výchovy a vzdělávání“ (Vendel, 2008, s. 50).

Tato výchova má za úkol připravit žáky na vstup na trh práce, usnadnit jim přechod mezi vzdělávacími stupni a pomoci osvojit si dovednosti, které jim ulehčí orientaci ve světě práce. Vede je k samostatnému rozhodování při výběru dalšího vzdělávání nebo uplatnění na trhu práce. (Hlad' o, 2012, s. 16).

Při přípravě na povolání, ale také na volbu povolání hraje střední škola velice důležitou roli. Snaží se probudit ve svých žácích zodpovědné jednání a vést je k samostatnému rozhodování. Také by je měla vést k sebepoznání a zvyšovat jejich důvěru v sebe samé. Má za úkol nejen formovat jejich osobnost, ale také vybavit je informacemi o světě práce a o zdrojích, kde získají další informace užitečné v tomto směru. V roce 2000 vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy pokyn, aby do programů středních škol byla zařazena kariérová výchova, a to v podobě učiva Úvod do světa práce. Postupně se do rámcových vzdělávacích programů všech středních škol zařadilo průřezové téma Člověk a svět práce. Toto téma navazuje na pokyny MŠMT (Metodický portál MŠMT, Edu.cz, 2005).

Téma je rozděleno na jednotlivé obsahové celky, které se poté zařazují do výuky odborných a všeobecně vzdělávacích předmětů. Protože výběrem střední odborné školy už si žáci vybrali směr, který je zajímá, RVP doporučují zaměřit se na studovaný obor i při realizaci průřezového tématu Člověk a svět práce. Zároveň ale nesmíme zapomínat na rostoucí propojenost a mobilitu pracovních sil. Proto je třeba soustředit se na trh práce obecně. Důležité je také zdůrazňovat žákům význam celoživotního vzdělávání. Je také důležité si uvědomit, že je třeba věnovat se tomuto tématu systematicky po celou dobu studia (Hlad'o, 2012, s. 20).

3 Charakteristika adolescence

3.1 Definice adolescence

Macek (1999, s. 84) uvádí, že termín adolescence pochází z latinského slova *adolescere* (dorůstat, dospívat). Označení adolescenti, se pak volně v českém jazyce zaměňuje s pojmem dospívající či dorost a rovněž i s širším označením mládež.

V psychologickém slovníku dle Hartla a Hartlové (2009, s. 251) je adolescence dospíváním. Termín je užíván v odborné literatuře nejednoznačně. V české literatuře popisuje období mezi pubescencí, která se vyděluje jako samostatná fáze, a ranou dospělostí, kdy dochází k nástupu sekundárních pohlavních znaků, dosažení pohlavní zralosti, dozrávání rozumových schopností a dotváření integrity osobnosti. V anglické literatuře je adolescence často celé dospívání včetně období u nás označované pubescence.

3.2 Období adolescence

Do období adolescence řadíme osoby ve věku 16 – 20 let, kdy mladý člověk chce vypadat a žít jako dospělý, ale chybí mu k tomu důležité předpoklady – zkušenost a odpovědnost (Studium psychologie, 2021).

Charakteristické pro toto období je (Studium psychologie, 2021):

- fyzické vyzrání – je ukončen proces růstu,
- proces osamostatňování se – spojen s touhou stát se dospělým, rodiče ztrácejí svou nadřazenou pozici nad svým „dítětem“,
- pocity nejistoty – obavy z budoucnosti, co budu dělat po škole, kde budu bydlet, ...
- proces hledání vlastního místa ve světě, urovnávání si vlastních hodnot, postojů a cílů. Vlastní sebepojetí získá převzetím nějakého vzorce (pokračuje v rodinném podnikání), dělá opak toho, co je od něj očekáváno, vytvořením vlastní identity, nebo se projeví tzv. adolescentní moratorium (odkládá různá rozhodnutí),

- „hlubší“ socializace – probíhá přeskupení nebo budování nových přátelských skupin (přechod na střední školu, později na vysokou školu nebo do práce), přičemž jsou kladeny větší nároky na hloubku vztahu,
- podceňování a přeceňování sebe sama – výkyvy ve výkonu a v kázni ve škole nebo v práci, potřeba „velkých výkonů“ – prokazování odvahy, fyzické kondice,
- role rovnocenného oponenta – v diskuzích s dospělými již disponují bystrým úsudkem, nejsou zatíženi předsudky, ale mají málo zkušeností,
- péče o zevnějšek – fyzická krása je důležitou součástí sebepojetí, je úzce spjata se psychosociální sexuální potřebou,
- sexuální aktivita a partnerský život – sex není jen tělesnou a „prestižní“ záležitostí, vzniká potřeba se k někomu citově vázat, partner je idealizován a zcela nárokován (Studium psychologie, 2021).

Období adolescence přináší všem významné proměny, a to jak v oblasti tělesné, tak v oblasti psychické, zejména sociální a emocionální. Jde o etapu, kdy se výrazně mění podstata sociálních vztahů, jednak uvnitř rodin, jednak u vrstevnických skupin. V tomto období může narůstat pocit odlišnosti, který mnozí chápou jako trvalý, závažný sociální handicap. Někteří adolescenti si často uvědomují nereálnost skloubit vlastní schopnosti a tendenci vyniknout, s přáním být akceptován a pozitivně přijat vrstevníky (Portešová, 2006, s. 185).

Další nebezpečí tohoto období spočívá v tom, že adolescent přestane být vzhledem k novým možnostem tohoto období motivován v oblasti, v níž dosud dosahoval vynikajících výkonů, a ztrácí o ni zájem (Hříbková, 2009, s. 215).

Závažný problém může souviset s profesní volbou. V průběhu adolescence si totiž někteří žáci začnou uvědomovat, že mají větší schopnosti a více zájmů v několika zcela odlišných oblastech. Zároveň však pro ně může být problematické a nesnadné rozhodnout se pro vlastní profesní orientaci a ostatní oblasti opustit (Knotová a kol., 2014, s. 175).

Dívky a chlapci se liší v osobních zkušenostech se vzděláváním (Freeman, 2004, s. 177). Podle Hellera a Zieglera (1996, s. 284) mají dívky častěji tendenci přisuzovat svůj úspěch náhodě či štěstí. Některé dívky mohou mít, vlivem socializace (výchova,

očekávání ze strany rodičů a učitelů) zvláště v adolescenci, problém skloubit svou feminitu s vlastními schopnostmi. Nejčastěji jde o vliv stereotypů, jež do značné míry ovlivňují též volbu budoucího povolání a mohou bránit výběru profesí.

3.3 Konkrétní vzdělávací opatření

Je třeba věnovat pozornost žákům a pomáhat jim v rozvoji jejich potenciálu. Identifikace a vzdělávání žáků jsou v tomto ohledu velmi důležité procesy každého vzdělávacího systému. Nesprávná identifikace, nerozpoznání a nerespektování specifických vzdělávacích potřeb žáků a nevhodný vzdělávací přístup mohou být trvale negativní životní zkušenosti, která navždy ovlivní jejich postoj k učení a znesnadní, nebo dokonce znemožní jejich další cestu k rozvoji. Klíčovou a nenahraditelnou roli zde hrají učitelé. Je proto velmi důležité, aby si byli této úlohy vědomi (Knotová a kol., 2014, s. 278).

4 Kariérové poradenství ve vzdělávání

4.1 Rámcový vzdělávací program

Rámcové vzdělávací programy tvoří obecně závazný rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů škol všech oborů vzdělání v předškolním, základním, základním uměleckém, jazykovém a středním vzdělávání (Metodický portál MŠMT, Edu.cz, 2021).

Rámcový vzdělávací program stanoví zejména (Metodický portál MŠMT, Edu.cz, 2021):

- konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů,
- podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nezbytné materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví.

Rámcově vzdělávací program musí odpovídat nejnovějším poznatkům (Metodický portál MŠMT, Edu.cz, 2021):

- vědních disciplín, jejichž základy a praktické využití má vzdělávání zprostředkovat,
- pedagogiky a psychologie o účinných metodách a organizačním uspořádání vzdělávání přiměřeně věku a rozvoji vzdělávaného.

Podle výše uvedených hledisek budou rámcové vzdělávací programy také upravovány. Tvorbu a oponenturu rámcových vzdělávacích programů zajišťují příslušná ministerstva prostřednictvím odborníků vědy a praxe, včetně pedagogiky a psychologie (Metodický portál MŠMT, Edu.cz, 2021).

4.2 Školní vzdělávací program

Na základě rámcových vzdělávacích programů a pravidel v nich stanovených si jednotlivé školy vytvářejí své realizační programové dokumenty – školní vzdělávací programy, které musí být v souladu s tímto rámcovým vzdělávacím programem.

Obsah vzdělávání může být ve školním vzdělávacím programu uspořádán do předmětů nebo jiných ucelených částí učiva (MŠMT, 2021).

Pro školní vzdělávací programy dále platí (Metodický portál MŠMT, Edu.cz, 2021):

- jsou vydávány ředitelem školy nebo školským zařízením,
- jsou zveřejněny na přístupném místě ve škole nebo školském zařízení,
- jsou volně dostupné komukoliv k nahlédnutí a pořizování si z nich opisů a výpisů, anebo je za cenu v místě obvyklou možné obdržet jeho kopii. Poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím tím není dotčeno.

Školní vzdělávací program pro související s konkrétním Rámcovým vzdělávacím programem stanoví zejména (Metodický portál MŠMT, Edu.cz, 2021):

- konkrétní cíle vzdělávání,
- délku, formy, obsah a časový plán vzdělávání,
- podmínky přijímání uchazečů, průběhu a ukončování vzdělávání, včetně podmínek pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami,
- označení dokladu o ukončeném vzdělání, pokud bude tento doklad vydáván.
- Dále stanoví popis materiálních, personálních a ekonomických podmínek,
- podmínky bezpečnosti práce a ochrany zdraví, za nichž se vzdělávání v konkrétní škole nebo školském zařízení uskutečňuje.

4.3 Průřezové téma „Člověk a svět práce“

Průřezové téma Člověk a svět práce je součástí kurikula počátečního středního odborného vzdělávání. Cílem průřezového tématu je příprava absolventů počátečního odborného vzdělávání, kteří se dokáží úspěšně uplatnit na pracovním trhu i v životě. Toto průřezové téma slouží k celkovému rozvoji osobnosti žáků a je přítomno napříč

vyučovacím procesem. Formuje postoje a hodnoty žáků a jeho posláním je vybavit žáky znalostmi a kompetencemi, jež pomohou využít jejich osobní a odborné předpoklady tak, aby se úspěšně uplatnili na trhu práce, přizpůsobili se jeho změnám a dokázali samostatně budovat vlastní profesní kariéru (NÚV, 2021, s. 55).

Průřezové téma je vhodné rozložit do všech ročníků školního vzdělávacího programu. Cílem vzdělávání je žáky seznamovat se světem práce. Vzdělávací obsah stanovuje Rámcový vzdělávací program, ale v kompetenci vedení školy je rozsah a rozložení tematických okruhů v rámci Školního vzdělávacího programu. Průřezové téma Člověk a svět práce je zařazováno do výuky vyučovacích předmětů: ekonomika, občanská nauka, základy společenských věd, informační a komunikační technologie a také cizích jazyků. Průřezová témata ve výuce žáků odborných škol se dosahuje efektivity tak, že tematické okruhy jsou začleňovány do více předmětů a trénink jednotlivých dovedností bude realizován přirozeným způsobem v rámci běžné výuky (NÚV, 2012, s. 56).

4.4 Školní poradenské pracoviště

Podle Knotové (2014, s. 248) zajišťuje poradenské služby ve škole výchovný poradce a školní metodik prevence, ale může být zřízeno školní poradenské pracoviště, které pak tvoří tým spolupracovníků složený z výchovného poradce, metodika prevence, případně školního speciálního pedagoga nebo školního psychologa. Do týmu mohou být přizváni třídní učitelé a také učitelé občanské výchovy nebo základů společenských věd. Za poskytování poradenských služeb je zodpovědný ředitel školy nebo jím pověřený pracovník. Služby jsou bezplatné a jejich zaměření je na primární prevenci sociálně patologických jevů a prevenci školní neúspěšnosti, informační a poradenskou podporu jak při volbě vzdělávací dráhy, tak volbě profesního uplatnění, při integraci a inkluzi, péči o nadané a dlouhodobě neprospívající, ale také na metodickou činnost směřovanou k pedagogům škol. Ve školách jsou poskytovány různé poradenské služby. Vymezování pojetí a činností jednotlivých druhů poradenství se v dostupných zdrojích často překrývá. Jednotlivé definice mají podobu velmi obecných vymezení nebo naopak. Poradenské aktivity zahrnované do jednotlivých vymezení jsou v podstatě komplementární. Poradenské služby ve školství

se obvykle realizují v pedagogicko-psychologickém poradenství, výchovném poradenství, kariérovém poradenství a speciálně pedagogickém poradenství.

Jak uvádí Knotová (2014, s. 273), vymezení jednotlivých druhů poradenství v českých odborných zdrojích je velmi neostré a nepřehledné. Dostupné definice se zabývají především tím, co tvoří jejich obsah, nebo se zaměřují na uspořádání systému institucí a náplň jednotlivých profesí, které v daném systému poradenské služby nabízejí. Do konkrétních definic se nepochybně promítá profesní profilace jejich autorů. Na ukázkou uvádí Knotová (2014, s. 286) některá vybraná vymezení. Různá pojetí pedagogicko-psychologického poradenství zdůrazňují psychologickou složku poradenství. Dlouhodobě se diskutovalo o užívání tohoto pojmu. Poskytuje odbornou konzultační a poradenskou činnost, je orientováno na poskytování podpory při řešení obtížných výchovných a vzdělávacích situací, provádí diagnostiku, nápravnou péči, preventivní a koordinační aktivity, poskytuje metodickou podporu výchovným poradcům a učitelům.

Výchovné poradenství je v terminologii dlouhodobě zakotveno na základně koncepčních návrhů M. Klímové zejména v sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století. Prosazovala takové pojetí poradenství, v němž byl zdůrazněn pedagogický aspekt. „Výchovné poradenství má sloužit výchově, tvoří pomoc při řešení výukových a výchovných problémů dětí předškolních zařízení i žáků základních a středních škol, škol pro mládež vyžadujících zvláštní péči a školských zařízení“ (Klímová, 1987, s. 29).

V současné době je výchovné poradenství spojeno s činností výchovných poradců přímo ve školách. K činnostem výchovného poradce patří: „poradenská činnosti, tj. kariérové poradenství, poradenství žákům s výukovými obtížemi, poradenství a péče o žáky se speciálními potřebami, poradenství zákonným zástupcům těchto žáků, poradenství žákům z jiných kultur a z cizojazyčného prostředí. Metodické činnosti, které obnášejí zprostředkování dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků školy, předávání veškerých důležitých informací týkajících se nových metodických postupů pedagogické diagnostiky a intervence. Do této oblasti spadá také veškerá evidence práce se žáky a shromažďování odborných zpráv z vyšetření žáků a další související dokumentace“. Kariérové poradenství je nyní velmi akcentované, i když legislativně

není ve školských poradenských službách dostatečně ukotveno. Pojem kariérové poradenství se postupně prosadil v posledních deseti letech. V různých jeho vymezeních je zdůrazňováno komplexní pojetí poradenské péče, nejen podávání informací, ale i rozvoj kompetencí žáků. Kariérové poradenství nabízí velkou škálu služeb, jako poradenství pro volbu povolání, poradenství pro podporu profesní orientace apod., vstupuje do oblastí kariérového rozvoje a plánování (Výchovné poradenství, 2009, s. 29).

Speciálně-pedagogické poradenství získalo nové pojetí po roce 1989. Předcházející segregáční model ve školství byl nahrazen integračním a inkluzivním. V roce 1991 vznikla první pracoviště, která se věnovala žákům se zdravotním postižením (vyhláška č. 399/1991 Sb., o speciálních školách a speciálních mateřských školách). Vznikala také pracoviště, která se zaměřovala na děti s poruchami chování, v současné době to jsou střediska výchovné péče. Tento druh poradenství se věnuje žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, se zdravotním postižením a poruchami chování. Zabývá se depistáží a diagnostikou, poradenskou podporou a intervencí, stimulací, terapií a reedukací (MŠMT, 1991).

4.5 Další aktivity a spolupráce školy

„Obecně žáci, kteří chtějí pokračovat ve vzdělávání, považují za důležité, aby studovali obor, který je bude bavit a připraví je na práci, která je bude bavit. Hlavně chtějí studovat obor, který zvládnou dokončit. Chtějí najít po škole dobře placené zaměstnání. Žáci, kteří již nechtějí pokračovat v dalším vzdělávání, chtějí pracovat a vydělávat peníze. Při svém rozhodování o tom, co dál po skončení školy, využívají žáci informace, které získají od rodiny, z internetu, ze školy a také od kamarádů. Část žáků využívá v rámci rozhodovacího procesu pomoc odborníků, přičemž nejčastěji vyhledají pomoc některého z učitelů nebo školního poradce“ (OAZSZATEC, 2019).

Kariérní poradce sleduje aktuální informace o aktivitách vysokých škol, vyšších odborných škol a nástavbového studia a ve spolupráci s výchovným poradcem a pedagogy odborných předmětů organizuje pro žáky:

- účast na akci – Veletrhy škol,
- exkurze v subjektech se zaměřením pro další vzdělávání,

- spolupráce se školami, které nabízí zajímavé nástavbové studijní programy,
- seznámení žáků s aktuálními možnostmi studia a práce v regionu a v rámci České republiky,
- spolupracuje s Úřadem práce,
- práce s informačními materiály.

Obrázek č. 1: Potřebujete kariérového poradce?

Zdroj: www.petradrahonovska.cz

„Z každé akce, které se žáci zúčastní, provede kariérový poradce zpětnou vazbu v podobě dotazníkového šetření. Výsledek šetření eviduje pro tvorbu plánu kariérového poradenství v následujícím školním roce“ (Rozvoj kariérového poradenství, P-KAP, 2017).

Kariérový poradce ve spolupráci s výchovným poradcem a pedagogy odborných předmětů sleduje úspěšnou kariérní dráhu absolventů z předešlých let. Pro současné žáky uspořádají:

- přednášky vybraných zaměstnanců (absolventů školy) z oborů,
- návštěvy vybraných zaměstnavatelů na škole,
- exkurze,
- praxe na vybraných pracovištích,
- zážitkové projekty (zahraniční stáže dle přijatelných nabídek) (Rozvoj kariérového poradenství, P-KAP, 2017).

„Z každé akce, které se žáci zúčastní, provede kariérový poradce zpětnou vazbu v podobě dotazníkového šetření. Výsledek šetření eviduje pro tvorbu plánu

kariérového poradenství v následujícím školním roce“ (Rozvoj kariérového poradenství, P-KAP, 2017).

5 Formy a metody kariérového poradenství ve škole

„Podmínky pro začlenění školního kariérového poradenství do výchovného poradenství v Obchodní akademii a Střední odborné škole zemědělské a ekologické v Žatci stanovuje Organizační směrnice. Cílem je vytvořit systém vzájemně se doplňujících a na sebe navazujících informačních, poradenských a výchovně-vzdělávacích činností, které vedou k podpoře žáků v jejich rozhodování o profesní a vzdělávací orientaci“ (Rozvoj kariérového poradenství, P-KAP, 2017).

5.1 Formy kariérového poradenství

Obecně můžeme říci, že kariérové poradenství ve středním školství se realizuje prostřednictvím několika forem, které by v optimálním případě měly být propojené a vzájemně se doplňovat (Rozvoj kariérového poradenství, P-KAP, 2017):

- **Poskytování informací:** Žák dostává nabídku informací. Poradce mu buď podá konkrétní informace na základě jeho dotazu, nebo mu doporučí určité informační zdroje.
- **Vzdělávání:** Žák si osvojuje kompetence k tomu, aby dostupné informační zdroje a poradenské služby dokázal efektivně využívat a podle nich se rozhodovat a plánovat svou kariérovou dráhu.
- **Diagnostika a sebepoznání:** Poradce pomáhá žákovi uvědomit si jeho charakteristiky (zájmy, předpoklady, limity). Využívá přitom různé diagnostické metody a prostředky (rozhovor, zájmové dotazníky, osobnostní testy, výkonové testy, projekční metody aj.)
- **Komplexní poradenství:** Poradce poskytuje žákovi komplexní poradenskou podporu v návaznosti na jeho konkrétní situaci a potřeby. Možnosti by mu měly být předkládány tak, aby se na jejich základě dokázal sám rozhodovat. Součástí přitom jsou i všechny tři výše uvedené formy, v míře a úrovni odpovídající situaci a potřebám žáka (Rozvoj kariérového poradenství, P-KAP, 2017).

5.2 Výchovní poradce

„Náplň práce výchovního poradce je stanoven vyhláškou MŠMT ČR č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, která je novelizována vyhláškou č. 116/2011 Sb. Výchovní poradce se také zabývá problematikou vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků mimořádně nadaných, včetně možnosti individuálního studijního plánu dle vyhlášky č. 73/2005 Sb. Rozsah přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků je stanoven v nařízení vlády č. 75/2005 Sb.,“ (Výchovní poradce, oaszatec.cz, 2021).

5.3 Školní kariérový poradce

„Pojem kariérové poradenství je v našem školském systému používán poměrně krátkou dobu a není legislativně ukotven. Školský zákon ani vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách tento pojem nezná. Kariérové poradenství zahrnuje široké spektrum informačních, poradenských, diagnostických, motivačních i vzdělávacích činností, jejichž cílem je pomoc jedinci při rozhodování o další vzdělávací a profesní dráze. Zavedení samostatné funkce kariérového poradce na školách přináší pozitiva pro práci výchovního poradce, což je více času na metodické vedení pedagogických pracovníků školy. Dalším pozitivem je předávání odborných informací v oblasti integrace, individuálních vzdělávacích plánů, práce s nadanými žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Náplň práce školního kariérového poradce není legislativně stanovena“ (Výchovní poradce, oaszatec.cz, 2019).

5.3.1 Úkoly kariérového poradce ve škole

- Vede rozhovory se žáky vedoucí k objevování jejich zájmů, předpokladů a případných rezerv dalšího rozvoje (silné a slabé stránky) a k celkovému reálnému sebehodnocení, posílení sebevědomí a sebedůvěr.
- Zaměřuje se na komplexní posouzení schopností a možností žáka v návaznosti na jeho budoucí pracovní uplatnění.
- Doporučuje vhodné informační zdroje a vhodné poradenské subjekty v návaznosti na žákovu situaci a poradenské potřeby.

- Pomáhá žákům při rozhodování o další vzdělávací a profesní cestě. Poskytuje pomoc při podávání přihlášek na školy a při komunikaci s nimi.
- Připravuje žáky pro vstup na trh práce (příprava na pracovní pohovor, pomoc, konzultace při zpracování životopisu).
- Poskytuje odbornou podporu žákům s potřebou podpůrných opatření se speciálními vzdělávacími potřebami a žákům ohrožených předčasným ukončením studia při výběru povolání a při vstupu na trh práce.
- Poskytuje individuální či skupinové konzultace žákům i rodičům.
- Poskytuje poradenství zájemcům o studium ve škole nebo bývalým žákům školy s nedokončeným vzděláním.
- Spolupracuje s krajskými institucemi, organizacemi a firmami za účelem možnosti využívání jejich služeb žáky školy.
- Realizuje exkurze, besedy.
- Na konci školního roku dotazníkovým šetřením zjišťuje spokojenost žáků s výukou (který předmět mi /ne/jde, který se mi /ne/hodí pro budoucí povolání, jaké výukové metody mne motivují, co se mi /ne/povedlo) a výsledky šetření projedná s pedagogy a vedením školy.
- Spolupracuje s pedagogy (odborných předmětů, základů společenských věd, psychologie, ekonomických předmětů a informačních a komunikačních technologií) a poskytuje metodickou podporu pro diskuse se žáky na téma terciární vzdělávání a profesní uplatnění na trhu práce.
- Vede průběžnou evidenci o činnosti kariérového poradenství, kterou předkládá 2x za rok výchovnému poradci (Výchovný poradce, oaszatec.cz, 2019).

5.3.2 Portfolio žáka

„Pracovní portfolio žáka je soubor dokumentů nashromážděných během studia na střední škole nebo učebním oboru. Cílem portfolio je vytvořit dokument, který by popsal žákův profesní život během studia v názorné formě. Portfolio lze doplňovat během vysokoškolského studia nebo použít při pohovoru s budoucím zaměstnavatelem“ (Výchovný poradce, oaszatec.cz, 2019).

Organizační opatření:

- Učitel předmětu Informační a komunikační technologie, ve spolupráci s kariérovým poradcem, vytvoří s každým žákem v elektronické podobě složku (portfolio žáka).
- Každému žákovi přidělí klíč a seznam klíčů se jmény žáků předá kariérovému poradci.
- Na školním úložišti vytvoří složky žáků, ke kterým bude mít přístup pouze výchovný poradce, kariérový poradce a učitel Informačních a komunikačních technologií.
- Doplnit Školní vzdělávací plán předmětu Informační a komunikační technologie ve všech oborech a třídách o činnost v rámci vytváření portfolio žáka, za které odpovídá učitel informačních a komunikačních technologií a kariérový poradce.
- Žák si doplňuje své portfolio, kdykoli zaznamená významnou událost v teoretickém či praktickém vzdělávání. Pokud získá diplom (účast v soutěžích) nebo osvědčení o odborné činnosti v tištěné podobě, tento dokument naskenuje a zařadí do své složky.
- Po řádném ukončení studia, či předčasném ukončení studia, si žák vytiskne všechny dokumenty ze svého portfolio a svou složku v elektronické podobě odstraní (Výchovný poradce, oaszatec.cz, 2019).

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část bakalářské práce byla zpracována na základě šetření v Obchodní akademii a Střední odborné škole zemědělské a ekologické v Žatci. Zřizovatelem školy je Ústecký kraj. Cílem práce je analýza kariérového poradenství na škole. Jak je realizováno, kým a jakou formou. Praktická část je rozdělena na rozhovor s kariérovým poradcem a na kvantitativní šetření mezi žáky třetích a čtvrtých ročníků studijních oborů a také mezi žáky třetích ročníků učebních oborů. Podle výsledků šetření bude navrženo možné zlepšení tohoto poradenství.

6 Charakteristika střední školy

„Obchodní akademie a Střední odborná škola zemědělská a ekologická v Žatci zajišťuje středoškolské vzdělání od roku 1926, a to Obchodní akademie a od roku 1895 Zemědělská škola. Obě školy se v roce 2011 sjednotily do současné podoby. Škola nabízí studijní i učební obory. Mezi čtyřleté studijní obory patří Obchodní akademie – 63-41-M/02, Ekonomické lyceum – 78-42-M/02 a Sociální činnost – 75-41-M/01 na Obchodní sekci a obor Agropodnikání – 41-41-M/01 na Zemědělské sekci. Mezi učební obory patří na Zemědělské sekci tříletý obor Elektromechanik pro zařízení a přístroje – 26-52-H/01. Škola má k dispozici učebny vybavené dataprojektorem a také několik odborných učeben jako jsou učebny pro výuku informačních a komunikačních technologií, rostlinnou výrobu, chemickou laboratoř, dále učebny pro fiktivní firmy, bazén, několik tělocvičen a také aulu a knihovnu“ (Nabídka oborů, oaszatec.cz, 2021).

Charakteristika studijních oborů (Nabídka oborů, oaszatec.cz, 2021):

1) Obor – Obchodní akademie

„Obor obchodní akademie je určen pro studenty se zájmem o středoškolské odborné vzdělání se zaměřením na ekonomiku a podnikání a dále s profilací na finanční podnikání nebo mezinárodní vztahy. Studium je denní, čtyřleté, zakončené maturitou. Absolvent obchodní akademie se kromě dalšího studia na vysokých školách uplatní také na trhu práce především v ekonomické sféře jako ekonom, účetní, finanční referent, mzdový referent, referent marketingu, statistik, personalista, asistent,

administrativní pracovník, sekretářka, obchodní zástupce, referent ve státní správě, bankovní a pojišťovací pracovník a v dalších ekonomicko-administrativních funkcích a pozicích. Absolvent bude schopen používat dva cizí jazyky jako prostředek profesní komunikace, bude ovládat programové vybavení počítače při řešení ekonomických úloh včetně práce s internetem. Mezi jeho dovednosti patří i vedení účetnictví“ (Nabídka oborů, oaszatec.cz, 2021).

6.1 Obor – Ekonomické lyceum

„Obor ekonomické lyceum je určen pro studenty s cílem pokračovat ve studiu zejména na ekonomických, právnických a sociálních fakultách vysokých škol a na studium na vyšších odborných školách zaměřených např. na ekonomiku, podnikání, finančnictví, veřejnou správu, služby apod. Při přímém nástupu do praxe bude absolvent schopen rychle se orientovat a zapracovat. Získané vědomosti, dovednosti a návyky z oblasti všeobecného vzdělání a dále základy odborného ekonomicko-právního vzdělávání budou předpokladem jak pro dobré uplatnění na trhu práce, tak pro zahájení vlastního podnikání. Absolvent se uplatní v podnikatelském i nepodnikatelském prostředí. Ve výrobních podnicích, službách, cestovním ruchu, v organizacích veřejné správy apod. Může vykonávat dílčí analytické, organizační, administrativní, sekretářské, poradenské a další činnosti“ (Nabídka oborů, oaszatec.cz, 2021).

6.2 Obor – Sociální činnost

„Absolvent oboru sociální činnost se uplatní jako pracovní sociálních služeb v různých ambulantních nebo pobytových zařízeních a v terénních službách, při poskytování sociální pomoci dětem i dospělým. Má vědomosti a dovednosti potřebné pro zajišťování přímé péče a osobní asistence klientům, pro podporu jejich soběstačnosti a sociální aktivizaci. Má také vědomosti a dovednosti uplatnitelné v managementu sociálních služeb. Získá odbornou způsobilost pro vázanou živnost. Péče o dítě do tří let věku v denním režimu dle přílohy č. 2, Zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů“ (Nabídka oborů, oaszatec.cz, 2021).

6.3 Obor – Agropodnikání

„Výuka je zaměřena na klasické zemědělské předměty včetně (chov zvířat a pěstování rostlin), výpočetní techniky a ekonomiky, dále na mechanizační a dopravní prostředky, světový jazyk a ostatní vzdělávací předměty. Součástí studia je i příprava k získání řidičského oprávnění na traktor a osobní automobil. V zaměření chmelařství a zahradnictví je klasická zemědělská výuka rozšířena o tyto předměty: chmelařství, aranžování a vazby, dendrologie a květinářství, sadovnictví. V zaměření Agroturistika – chov koní je obsah studia rozšířen o výuku předmětů souvisejících s poskytováním ubytovacích a stravovacích služeb v jednoduchém rozsahu na venkově. Absolventi získají též vědomosti a dovednosti v poskytování a rozšiřování služeb na venkově a v základech zemědělské činnosti. V chovu koní se zaměřují na chovatelskou činnost a jezdectví. V bloku výběrových předmětů jsou zařazeny předměty: chov koní, zoohygiena a prevence“ (Nabídka oborů, oaszatec.cz, 2021).

6.4 Obor – Elektromechanik pro zařízení a přístroje

„Absolvent oboru elektromechanik pro zařízení a přístroje se uplatní v oborech používajících elektrotechnická a elektronická zařízení, v podnicích a soukromé sféře používající při výrobě automatizované výrobní linky a automatizované výrobní procesy, v různých odvětvích při opravách elektrotechnických a elektronických zařízení, ve firmách zabývajících se přenosem informací a dat. Pracovním zařazením se absolvent uplatní jako kontrolor, opravář, údržbář a provozní technik elektrotechnických zařízení. Je schopen měřit, testovat různé druhy elektrických strojů, zařízení a spotřebičů, může pracovat všude tam, kde je potřeba zajistit správnou činnost elektrických zařízení, je schopen využívat uživatelsky výpočetní techniku, v obchodě a službách zabývajících se distribucí a prodejem elektrotechnických a elektronických zařízení“ (Nabídka oborů, oaszatec.cz, 2021).

7 Metodika

Velmi frekventovanou metodou získávání dat v pedagogickém výzkumu je dotazník. P. Gavora (2000, s. 311) vymezuje dotazník jako “způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí“. Kladené otázky se mohou vztahovat k jevům vnějším (názory učitelů), nebo k jevům vnitřním (postoje, motivy, city). Samotný dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaný žák odpovídá písemně nebo elektronicky. Někdy se ve stejném významu jako dotazník užívá anketa. Většinou se však oba pojmy rozlišují a za anketu se považuje takové šetření, při kterém se účastníci sami do šetření zapojují (např. ankety v časopisech, v rozhlase nebo televizi). Někdy se používá i širšího pojmu, tj. dotazování, které může mít dvě základní formy: interview a dotazník.

Dotazníkové metodě bývá často oprávněně vytýkáno, že nezjišťuje to, jací respondenti skutečně jsou, ale jen to, jak sami sebe vidí nebo chtějí, aby byli viděni. R. M. W. Travers (1969, s. 202) uvádí, že zatímco v jiných oblastech společenských věd lze pozorovat určitý odklon od používání dotazníku směrem k interview, v pedagogice je jeho využívání dosud velmi vysoké. Vysoká frekvence používání dotazníků v pedagogickém výzkumu je zřejmě dána především jeho zdánlivě snadnou konstrukcí.

Zvlášť velké problémy jsou spojeny s používáním dotazníků rozesílaných poštou. D. Wallace (podle Traves, 1969, s. 251) vyslovuje dokonce poněkud provokativní názor, že „nejjistější zásadou při rozhodování, zdali použít dotazníků rozesílaných poštou či nikoli, je: nepoužít“. Velmi malou výpovědní hodnotu mají dotazníky neodborně sestavené a nevhodně použité. Data získaná dotazníkem mají vždy jen podmíněnou platnost a vyžadují velmi obezřetnou interpretaci, abychom odlišili objektivní zjištění od subjektivních soudů. Nespornou výhodou dotazníku na druhé straně je, že umožňuje poměrně rychlé a ekonomické shromáždění dat od velkého počtu respondentů. Na Obchodní akademii a Střední odborné škole zemědělské a ekologické proběhl sběr dat pomocí elektronického dotazníku. Dále rozhovorem s kariérovým poradcem a zároveň ředitelem školy.

Byly stanoveny výzkumné otázky, které jsou v souladu s cíli bakalářské práce:

- Jak probíhá kariérové poradenství ve škole?
- Jaká je připravenost žáků na trh práce?
- Jaké jsou potřeby žáků?

Tyto otázky byly dále rozpracovány na několik dílčích.

7.1 Vyhodnocení rozhovoru

Rozhovor byl proveden s ředitelem školy Mgr. Jiřím Karasem, který současně zastává i funkci výchovného poradce. Při své práci se zabývá také kariérovým poradenstvím a tudíž má o této problematice bohaté zkušenosti a rád poskytl rozhovor na dané otázky. Rozhovor se uskutečnil v atmosféře školní ředitelny ve čtvrtek 18. listopadu 2021.

1. Jak na Vaší škole probíhá kariérové poradenství?

„Kariérové poradenství na naší škole je v kompetenci kariérového poradce a výchovného poradce. Součástí jsou také vedoucí předmětových komisí, kteří zajišťují problematiku zaměstnávání a kariéry žáků v rámci vyučování.“

2. Kdo zajišťuje kariérové poradenství u Vás na škole? Kolik „poradců“ máte jako škola k dispozici? Kolik máte žáků ve škole?

„Jak jsem již uvedl, obě funkce zajišťuji sám jako ředitel školy. Další poradce zatím nemáme. Toto bych rád do budoucna změnil a poradenství oddělil od funkce ředitele. Už z toho důvodu, že máme v současné době 270 žáků a poradenství poskytujeme již od prvních ročníků.“

3. Jaké formy a metody práce využíváte? Pracujete více individuálně nebo skupinově se žáky?

„Žáci mají jedenkrát za měsíc skupinové konzultační hodiny s kariérovým poradcem. Na této konzultaci si doplňují svoje kariérové portfolio na svém školním úložišti.“

4. Komu je kariérové poradenství určeno? A kdo je Vaším klientem?

„Kariérové poradenství je primárně určeno našim žákům. V případě potřeby poskytneme poradenství i rodičům, pokud projeví zájem. Žáci využívají těchto služeb hlavně ve třetím a čtvrtém ročníku na studijních oborech a žáci třetích

ročníků na učňovském oboru při setkání s kariérovým poradcem. A to hlavně k rozhodování o své budoucí kariéře.“

5. Kde získáváte novinky v oblasti kariérového poradenství?

„Ve škole se připravují besedy se zástupci vysokých škol a vyšších odborných škol, žáci absolvují exkurzi na Úřadu práce a na Burzu práce v Lounech, pravidelně se zúčastňují i Burzy vysokých škol, která se koná na žateckém Gymnáziu. Na těchto akcích získávají informace z letáků, prezentací nebo dalších materiálů zmíněných škol a firem. Žáci mají další informace na nástěnce.“

Na závěr rozhovoru mi pan ředitel předložil zpracovaný školní akční plán, ve kterém je definováno, že pomoc kariérového poradce je pro žáky důležitá. A také je důležitá zpětná vazba od absolventů. Bohužel v poslední době postižené Covidem19 se kariérové poradenství trochu opomíjelo. Z důvodu omezení kontaktu se některé akce neuskutečnily a bylo nutné veškerou aktivitu řešit pouze online. Tím docházelo k situaci, že nebylo možné doplňovat žákovská portfolia a veškerý kariérový program byl omezený.

7.2 Dotazníkové šetření

Ke zjištění cílů mé práce bylo na Obchodní akademii a Střední odborné škole zemědělské a ekologické zadáno žákům v hodinách Informační a komunikační technologie vyplnit dotazníkové šetření. Kvantitativní šetření bylo zaměřeno na to, zda žáci vědí o kariérovém poradenství ve škole, jakou s ním mají zkušenost, zda znají školního kariérového poradce, zda ho již navštívili nebo jestli využili jeho služeb. O vyplnění dotazníku byli požádáni žáci třetích a čtvrtých ročníků studijních oborů obou sekcí a také žáci třetího ročníku učňovského oboru na zemědělské sekci. Celkem odpovědělo 94 žáků z celé školy na 14 otázek (viz celé znění dotazníku Příloha č. 1).

7.3 Vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření

Otázka č. 1: Jste žákem OA a SOŠZE Žatec, jakého oboru?

Graf č. 1: Zařazení žáků do ročníků a oborů

Zdroj: vlastní zpracování

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 94 žáků, z toho 33 ze 4. ročníků a 50 z 3. ročníků obou sekcí středního vzdělávání a také 11 žáků 3. ročníku učňovského vzdělávání (viz Graf č. 1).

Otázka č. 2: Setkal/a jste se někdy s výrazem „kariérové poradenství“?

Graf č. 2: Znalost pojmu "kariérové poradenství"

Zdroj: vlastní zpracování

Z těchto odpovědí vyplývá, že s kariérovým poradenstvím se již setkala 58 žáků, ale 36 žáků tento pojem ještě neslyšelo. Tato situace je pochopitelná, vzhledem ke covidové době, kdy si žáci založili svoje portfolia v prvním ročníku a potom již v online výuce se mu nevěnovali (viz Graf č. 2).

Otázka č. 3: Víte, co Vám kariérové poradenství může nabídnout?

Graf č. 3: Povědomost, co může kariérové poradenství nabídnout

Zdroj: vlastní zpracování

I když většina zná pojem kariérové poradenství, tak více jak polovina žáků neví, co jim může nabídnout (viz Graf č. 3).

Otázka č. 4: Myslíte si, že by kariérové poradenství mělo být součástí výuky na střední škole?

Graf č. 4: Kariérové poradenství jako součást výuky na střední škole

Zdroj: vlastní zpracování

Většina, a to 72 žáků si myslí, že by mělo být kariérové poradenství součástí výuky na střední škole. Hlavním důvodem je, že většina žáků nechce zůstat po výuce ve škole kvůli dalším aktivitám. Příčinou je i dojíždění, kdy 90 % žáků není místních (viz Graf č. 4).

Otázka č. 5: Škola má svého kariérového poradce, využil/a byste jeho služby?

Graf č. 5: Možnost využití služeb kariérového poradce

Zdroj: vlastní zpracování

Škola má kariérového poradce, ale dle šetření, by většina jeho služeb nevyužila. Raději si vyhledají informace v soukromí z počítače. Důvodem je spojení funkce kariérového poradce a ředitele školy (viz Graf č. 5).

Otázka č. 6: Znáte školního kariérového poradce?

Graf č. 6: Znájí žáci svého kariérového poradce?

Zdroj: vlastní zpracování

Až na 11 žáků, ostatní neznají školního kariérového poradce. Důvodem byl právě výši zmíněný Covid19, kdy probíhala výuka online, a nebylo možné se s kariérovým poradcem setkat (viz Graf č. 6).

Otázka č. 7: Víte, že si Vás může budoucí zaměstnavatel vyhledat na sociálních sítích?

Graf č. 7: Povědomí žáků, že je může zaměstnavatel vyhledat na sociálních sítích

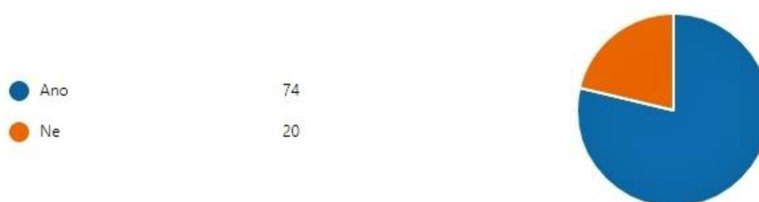

Zdroj: vlastní zpracování

Většina žáků má povědomí, že si je může budoucí zaměstnavatel vyhledat na sociálních sítích. Někteří již nyní mají založené profily na různých portálech s nabídkami práce. V současné době je využívají hlavně na příležitostné brigády (viz Graf č. 7).

Otázka č. 8: Máte představu, jak se chovat (verbální, neverbální komunikace) při výběrovém řízení?

Graf č. 8: Představa, jak se chovat při výběrovém řízení

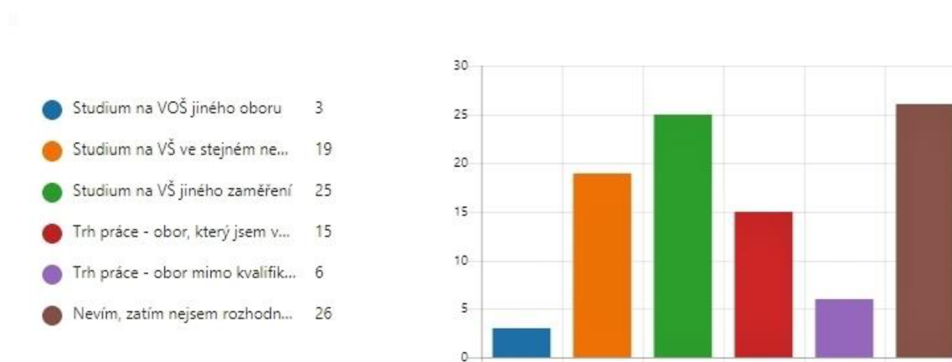

Zdroj: vlastní zpracování

Rovněž většina žáků má představu jak se chovat při výběrovém řízení. I když zatím pouze teoreticky (viz Graf č. 8).

Otázka č. 9: Víte, kam chcete směřovat po absolvování této školy?

Graf č. 9: Představa žáků, kam směřovat po absolvování střední školy

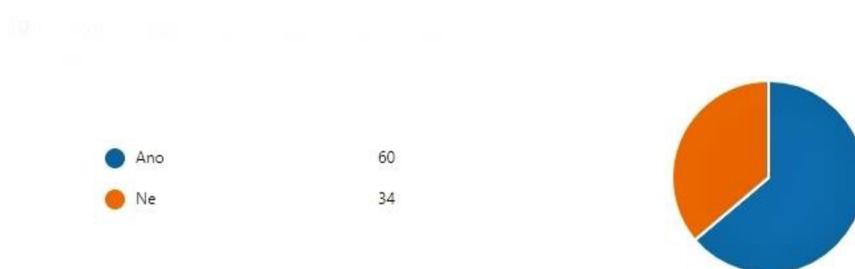

Zdroj: vlastní zpracování

V současné době již má 68 žáků představu, kam půjdou, až úspěšně absolvují střední školu. Ostatní zatím váhají nebo čekají, jak dopadnou výsledky z maturitní zkoušky (viz Graf č. 9).

Otázka č. 10: Máte dostatek informací pro rozhodování kam jít po škole, nebo víte, kde je hledat?

Graf č. 10: Kde hledat informace k dalšímu kariérovému růstu

Zdroj: vlastní zpracování

Více jak polovina, a to 60 žáků má dostatek informací, nebo ví, kde je hledat, pro rozhodování, kam jít po škole. Jsou to většinou žáci, kteří mají dlouhodobě svoji další kariéru naplánovanou (viz Graf č. 10).

Otázka č. 11: Dokážete se orientovat v nabídce trhu práce (víte, kde všude hledat nabízené pozice)?

Graf č. 11: Orientace v nabídkách trhu práce

Zdroj: vlastní zpracování

Opět skoro stejný počet žáků se dokáže orientovat v nabídkách trhu práce. Někteří mají právě již zkušenosti s hledáním příležitostných brigád během studia (viz Graf č. 11).

Otázka č. 12: Víte, jaká je uplatnitelnost absolventů Vašeho oboru na trhu práce?

Graf č. 12: Uplatnitelnost absolventů na trhu práce

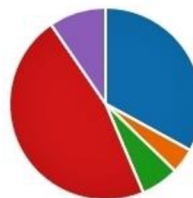
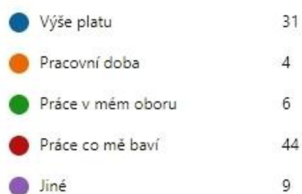

Zdroj: vlastní zpracování

Stejní žáci, jako v předcházející odpovědi, znají uplatnitelnost svého oboru na trhu práce. Sledují vývoj pracovních příležitostí ve svém okolí a mají i další informace od svých rodičů nebo příbuzných (viz Graf č. 12).

Otázka č. 13: Co bude Vaší prioritou při výběru zaměstnání?

Graf č. 13: Co je prioritou při výběru zaměstnání

Zdroj: vlastní zpracování

V této odpovědi se žáci zaměřili na prioritu při výběru zaměstnání. Nejvíce žáků chce vykonávat práci, která je baví, a další početnou skupinou byli žáci, kteří se rozhodují podle výše platu (viz Graf č. 13).

Otázka č. 14: Máte náhradní plán pro případ, že byste se nedostal/a na vysokou školu nebo zvolenou pracovní pozici?

Graf č. 14: Náhradní plán pro případný prvotní neúspěch

Zdroj: vlastní zpracování

Dvě třetiny žáků již mají náhradní plán, co budou dělat v případě, že se nedostanou na vysokou školu nebo zvolenou pracovní pozici po absolvování střední školy. Ostatní budou řešit nastalou situaci průběžně (viz Graf č. 14).

7.4 Vyhodnocení výzkumných otázek

Z dotazníkového šetření vyplývá, že žáci ví o kariérovém poradenství na jejich škole, ale bohužel neznají ve většině případů svého kariérového poradce. Většina neví, jestli by vůbec využila služeb kariérového poradce. Naopak by přivítali možnost, kdyby bylo kariérové poradenství zahrnuto do výuky. Více jak dvě třetiny žáků se dokáží orientovat na trhu práce, ví jak se chovat při výběrovém řízení, znají uplatnitelnost svého oboru na trhu práce a ví kde hledat informace. Také většina z dotazovaných žáků má již představu, kam budou směřovat po úspěšném absolvování střední školy. Znají i požadavky zaměstnavatelů a možnosti náborových akcí, které jsou významným přínosem.

7.5 Vlastní doporučení

Vzhledem k tomu, že ve škole funkci kariérového poradce vykonává zároveň ředitel školy, měla by se tato funkce oddělit. Kariérový poradce by měl být pedagogický pracovník, který se bude kromě své výchovně vzdělávací činnosti věnovat kariérovému poradenství pro žáky. Schůzky s kariérovým poradcem, které jsou dobrovolné a kterých se účastní jen malý počet žáků posledních ročníků, zahrnout do výuky.

Škola by mohla více využívat ke kariérovému poradenství výuku předmětu Fiktivní firmy. Práce na fiktivních firmách propojuje informace z oblasti ekonomiky, účetnictví a práva, managementu a marketingu, a také informačních a komunikačních technologií. Žákům umožňují fiktivní firmy aplikovat teorii do praxe. Také se nabízí možnost začlenit kariérové poradenství do předmětu Občanská nauka nebo Základy společenských věd. V neposlední řadě i do Informačních a komunikačních technologií. V tomto předmětu si žáci zakládají svoje portfolia v prvním ročníku a během dalších si je doplňují. Při této činnosti by bylo možné rozšířit čas i na další vyhledávání studijních nebo pracovních příležitostí.

Zároveň by se měl pěstovat dialog mezi žáky a jejich rodiči, učiteli, ředitelem školy, veřejností, zástupci města, hospodářskou komorou, poskytovateli kariérového poradenství, zástupci firem, Úřadem práce, personalisty a jinými odborníky z praxe. Do školy přivádět odborníky z praxe, úspěšné bývalé absolventy těchto oborů.

Kariérovému poradenství udělat větší osvětu v rámci školy (nástěnky ve škole, tištěné nebo elektronické informace).

Zjišťovat potřeby žáků a diskutovat s rodiči o tom, jak posílit kompetence rodiče v případě, že potřebují se svým dítětem komunikovat o jeho další profesní kariéře a jakou pomoc může v součinnosti s rodiči nabídnout škola. Žák, rodič a škola by měli vyvinout maximální snahu spolupráce, a to nejen v případě, že se jedná o žákovo další, budoucí uplatnění na trhu práce. Pro tyto účely by se kromě třídních schůzek daly využít i osobní konzultace, jak s kariérovým poradcem, tak s třídními učiteli.

ZÁVĚR

Bakalářská práce na téma „Kariérové poradenství ve středním odborném vzdělávání“ se zabývala kariérovým poradenstvím na Obchodní akademii a Střední odborné škole zemědělské a ekologické v Žatci, a to na sekci obchodní i sekci zemědělské, včetně učňovského vzdělávání. V teoretické části byly provedeny rešerše literatury zabývající se touto problematikou ve středním odborném vzdělávání. V praktické části byl veden rozhovor s kariérovým poradcem a zároveň ředitelem školy v jedné osobě. Potom bylo provedeno dotazníkové šetření mezi žáky 3. a 4. ročníků středního vzdělávání a také 3. ročníků učňovského vzdělávání.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit současný stav kariérového poradenství na obou sekcích školy. Dotazníkovým šetřením byly zjištěny potřeby žáků i školy v této oblasti. Bylo navrženo zařazení kariérového poradenství do výuky školy, i do konkrétních předmětů.

Po dotazníkovém šetření i rozhovoru s kariérovým poradcem jsem dospěl k závěru, že kariérové poradenství je ve škole rozšířené, ale ze strany žáků méně využívané. Žáci se o kariérové poradenství z velké části nezajímají, ale čerpají z jiných dostupných zdrojů, hlavně internetu, a tím nemají potřebu navštěvovat kariérového poradce. Domnívám se, že pokud by nebyl kariérovým poradcem zároveň ředitel školy, ale specialista na tuto problematiku, žáci by měli k tomuto poradci bližší vztah a těchto služeb by využívali více a častěji. Určitě by měli jiný vztah ke kariérovému poradci než k panu řediteli. Bohužel v předcházejících letech, poznamenaných Covidem se kariérové poradenství nedalo uplatnit v plném rozsahu. I to byl důvod, proč se většina žáků zaměřila na internet a vyhledávání dalších kariérových možností na sociálních sítích. Portfolio, které má každý žák uložené na školním úložišti, někteří žáci nedoplňovali, protože ani neměli co doplnit v distanční výuce. Do budoucího období je předpoklad, že by se mělo kariérové poradenství na škole zdárně rozvíjet a pomáhat žákům v rozhodování s další profesní kariérou.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

MONOTEMATICKÉ PUBLIKACE

FREEMAN, J. *Teaching the gifted and talented*. Education Today, 2004.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-736-7569-1.

HELLER, K. A. a A. ZIEGLER. *Gender differences in mathematics and the sciences.: Can attributional retraining improve the performance of gifted females?*. 1996.

HLAĎO, Petr a Jitka MICHALICOVÁ. *Kroky k povolání: [praktické náměty pro výchovné a kariérové poradce na základních školách]*. Praha: Raabe, c2014. Dobrá škola. ISBN 978-80-7496-088-8.

HŘÍBKOVÁ, L. *Nadání a nadání*. Praha: Grada. 2009.

MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-348-x.

PORTEŠOVÁ, Š. *Sociální vztahy a adaptace rozumově nadaných: Vztahy v dopívání*. Brno: Barrister & Principal, 2006.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

Rozvoj kariérového poradenství: Pojetí tematické oblasti v projektu P-KAP. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2017.

VENDEL, Štefan. *Kariérní poradenství*. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1731-9.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

EVANGELU, Jaroslava Ester, Jiří NEUBAUER, Petra DRAHOŇOVSKÁ a Dorota MADZIOVÁ. *Testy pro personální práci: jak je správně vytvářet a používat* [online]. Grada, 2014 [cit. 2021-10-2]. Manažer. ISBN 978-80-247-5056-9.

GAVORA, Peter a kol. *Elektronická učebnica pedagogického výskumu* [online]. Bratislava: Univerzita Komenského, 2010 [cit. 2021-10-28]. ISBN 978-80-223-2951-4. Dostupné z: <http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk>

CHRÁSTKA, Miroslav. *METODY PEDAGOGICKÉHO VÝZKUMU: Základy kvantitativního výzkumu* [online]. Grada, 2016 [cit. 2021-10-3]. ISBN 978-80-271-9225-0.

KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství* [online]. Praha: Grada, 2014 [cit. 2021-10-2]. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4502-2.

Metodický portál MŠMT. *Edu.cz: Rámcové vzdělávací program středního odborného vzdělávání* [online]. [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-program

MŠMT a: *DLOUHODOBÝ ZÁMĚR VZDĚLÁVÁNÍ A ROZVOJE VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY ČESKÉ REPUBLIKY NA OBDOBÍ 2015-2020* [online]. [cit. 2021-10-2]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-3>

MŠMT b: *STRATEGIE VZDĚLÁVACÍ POLITIKY 2020* [online]. [cit. 2021-10-2]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-vzdelavaci-politiky-2020>

NĚMCOVÁ, Lenka. *Cesta ke spokojené práci: Klíčové faktory kariérového rozhodování*. *Ekscr.cz* [online]. 27. 8. 2021 [cit. 2021-10-28]. Dostupné z: https://www.ekscr.cz/sites/default/files/obrazky/soubory/publikace/klicove_faktory_karieroveho_rozhodovani_zprava_z_vyzkumu.pdf

Nabídka oborů. *OA a SOŠZE Žatec* [online]. 2021 [cit. 2021-11-12]. Dostupné z: <https://www.oaszatec.cz/nabidka-oboru/>

Výchovný poradce. *OA a SOŠZE Žatec* [online]. 2021 [cit. 2021-11-18]. Dostupné z: <https://www.oaszatec.cz/vych-poradce/>

PÝCHOVÁ, Silvie, Helena KOŠTÁLOVÁ, Petra DRAHOŇOVSKÁ a Dorota MADZIOVÁ. *Kariérové poradenství na každý pád* [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2020 [cit. 2021-10-2]. Řízení školy (Wolters Kluwer). ISBN 978-80-7598-604-7.

STUDIUM PSYCHOLOGIE: "*Web o psychologii, přehledně a v souvislostech*" [online]. [cit. 2021-10-2]. Dostupné z: <https://www.studium-psychologie.cz/vyvojova-psychologie/6-pubescence-adolescence.html>

SVOBODOVÁ, Dagmar. *Profesní poradenství: vybrané kapitoly* [online]. Praha: Grada, 2015 [cit. 2021-10-2]. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5092-7.

VENDEL, Štefan. *KARIÉRNÍ PORADENSTVÍ* [online]. Praha: Grada Publishing, 2008 [cit. 2021-10-3]. ISBN 978-80-247-6222-7.

SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ

Obrázek č. 1: Potřebujete kariérového poradce?	26
Graf č. 1: Zařazení žáků do ročníků a oborů	37
Graf č. 2: Znalost pojmu "kariérové poradenství"	37
Graf č. 3: Povědomost, co může kariérové poradenství nabídnout	38
Graf č. 4: Kariérové poradenství jako součást výuky na střední škole	38
Graf č. 5: Možnost využití služeb kariérového poradce	39
Graf č. 6: Znájí žáci svého kariérového poradce?	39
Graf č. 7: Povědomí žáků, že je může zaměstnavatel vyhledat na sociálních sítích .	40
Graf č. 8: Představa, jak se chovat při výběrovém řízení	40
Graf č. 9: Představa žáků, kam směřovat po absolvování střední školy	41
Graf č. 10: Kde hledat informace k dalšímu kariérovému růstu	41
Graf č. 11: Orientace v nabídkách trhu práce	42
Graf č. 12: Uplatnitelnost absolventů na trhu práce	42
Graf č. 13: Co je prioritou při výběru zaměstnání	43
Graf č. 14: Náhradní plán pro případný prvotní neúspěch	43

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Kariérové poradenství, dotazník pro žáky

Příloha č. 2 – Kariérové poradenství, otázky pro rozhovor s kariérovým poradcem

Příloha č. 3 – Portfolio žáka

PŘÍLOHA Č. 1

Dotazník pro žáky – Kariérové poradenství ve středním odborném vzdělávání.

Dobrý den,

jsem studentem posledního ročníku bakalářského studia ČZU Praha, oboru Učitelství praktického vyučování. Prosím vás o vyplnění tohoto formuláře, který mi pomůže při kompletaci mé bakalářské práce s názvem „Kariérové poradenství ve středním odborném vzdělávání“. Cílem práce je zjistit současný stav kariérového poradenství na OA a SOŠZE v Žatci. Na základě kvalitativního a kvantitativního šetření, budou zjištěny potřeby školy i žáků z pohledu kariérového poradenství a bude navržen nový koncept kariérového poradenství pro tuto školu.

Předem děkuji za váš čas.

1. Jste žákem OA a SOŠZE Žatec, jakého oboru?
 - 3. ročníku odborné školy
 - 4. ročníku odborné školy
 - 3. ročníku učebního oboru
2. Setkal/a jste se někdy s výrazem „kariérové poradenství“?
 - Ano
 - Ne
3. Víte, co Vám kariérové poradenství může nabídnout?
 - Ano
 - Ne
4. Myslíte si, že by kariérové poradenství mělo být součástí výuky na střední škole?
 - Ano
 - Ne
5. Škola má svého kariérového poradce, využil/a byste jeho služby?
 - Ano
 - Ne

6. Znáte školního kariérového poradce?
- Ano
- Ne
7. Víte, že si Vás může budoucí zaměstnavatel vyhledat na sociálních sítích?
- Ano
- Ne
8. Máte představu, jak se chovat (verbální, neverbální komunikace) při výběrovém řízení?
- Ano
- Ne
9. Víte, kam chcete směřovat po absolvování této školy?
- Studium na VOŠ jiného oboru
- Studium na VŠ ve stejném nebo podobném oboru
- Studium na VŠ jiného zaměření
- Trh práce – obor, který jsem vystudoval/a na této SŠ
- Trh práce – obor mimo kvalifikaci získanou na této SŠ
- Nevím, zatím nejsem rozhodnut/a
10. Máte dostatek informací pro rozhodování kam jít po škole, nebo víte, kde je hledat?
- Ano
- Ne
11. Dokážete se orientovat v nabídce trhu práce (víte, kde všude hledat nabízené pozice)?
- Ano
- Ne
12. Víte, jaké je uplatnitelnost absolventů Vašeho oboru na trhu práce?
- Ano
- Ne

13. Co bude Vaší prioritou při výběru zaměstnání?

- Výše platu
- Pracovní doba
- Práce v mém oboru
- Práce co mě baví

14. Máte náhradní plán pro případ, že byste se nedostal/a na vysokou školu nebo zvolenou pracovní pozici?

- Ano
- Ne

PŘÍLOHA Č. 2

Otázky pro rozhovor s kariérovým poradcem.

1. Jak na Vaší škole probíhá kariérové poradenství?
2. Kdo zajišťuje kariérové poradenství u Vás na škole? Kolik „poradců“ máte jako škola k dispozici? Kolik máte žáků ve škole?
3. Jaké formy a metody práce využíváte? Pracujete více individuálně nebo skupinově se žáky?
4. Komu je kariérové poradenství určeno? A kdo je Vaším klientem?
5. Kde získáváte novinky v oblasti kariérového poradenství?

PŘÍLOHA Č. 3

Portfolio žáka

- **Úvodní stránka** (základní informace – jméno, studijní obor, třída, datum zahájení studia na odborné škole nebo učebním oboru, obsah celého portfolia).
- **Životopis:**
 - Jméno a příjmení:
 - Datum narození:
 - Adresa:
 - Telefon:
 - E-mail:
 - **VZDĚLÁNÍ:** základní vzdělání kdy a kde, významná zájmová činnost
 - **PRACOVNÍ ZKUŠENOSTI:** pokud žák pracoval na brigádě z vlastní iniciativy (stručně charakterizuje činnost, počet dní/hodin), aktivní účast na akci pořádané školou (stručně definuje vlastní činnost).
 - **PRAXE:** zaznamenat všechny praxe v průběhu studia (zaměstnavatel, počet dní/hodin, hodnocení).
 - **EXKURZE:** zaznamenat údaje o navštíveném subjektu, přínos pro odborné vzdělávání (hodnocení)
 - **PŘEDNÁŠKY:** zaznamenat téma a údaje o přednášejícím, přínos pro odborné vzdělávání (hodnocení).
 - **ZNALOSTI A DOVEDNOSTI:** uživatelská znalost práce PC, cizí jazyky – komunikační úroveň, řidičský průkaz skupiny B...
 - **OSOBNÍ VLASTNOSTI A DOVEDNOSTI:** spolehlivost, flexibilita, ochota se učit novým věcem, kreativita, umění, sport.
 - Aktualizace životopisu zajistí učitel Informačních a komunikačních technologií a kariérový poradce.
- **Motivační dopis:** odpovídá učitel Základů společenských věd a kariérový poradce.
- **Výuční list či maturitní vysvědčení** – kopie: po ukončení studia
- **Doklady o absolvování kurzů** – kopie: pokud je žák držitelem

Poznámka:

Hodnocení: žák vyjadřuje svůj postoj na hodnotící škále výběrem ze stupnice 1 – 5, jako ve škole.